हस्ताय२०सोम्य१चित्रायाम्ये२७ धनिष्ठासु षोडश द्रोणाः। शतभिषगैन्द्र१०स्वातिषु चत्वारः कृत्तिकासु दश। श्रवणे ब्रह्मानुराधाभरणीमूलेषु दश चतुर्युक्ताः। फल्गुन्यां पञ्चकृतिः २५ पूर्वासौ विंशतिर्द्रोणाः। ऐन्द्राग्नाख्या१६ वैश्वे२१ च विंशतिः सार्पेऽभे दश त्र्यधिकाः। २५ अश्विर्वृ भार्यमृष१४ पाजापत्येषु पञ्चकृति २५। पूर्वदशाजे४ पुष्ये च कीर्त्तिता वाजिभे दश द्वौ च। रौद्रे६ऽष्टादश कथिता द्रोणा निरुपद्रवेष्वेषु रविरविसुतक्षेत्रपीडिते भे क्षितितनयत्रिविधाङ्गुलाङ्कते च। भवति हि न शिवं न चापि वृष्टिः शुभसहिते निरुपद्रवं शिवं च।

"वर्षाप्रश्ने जलवर्षणनिर्णयः तत्रैव २८ अ० यथा "वर्षाप्रश्ने सलिलनिलयं राशिमाश्रित्य चन्द्रो लग्नं यातो भवति यदि वा केन्द्रगः शुक्लपक्षे। सौम्यैर्दृष्टः प्रचुरमुदकं पापदृष्टोऽल्पमम्भः प्रावृट्काले सृजति न चिराच्चन्द्रवङ्गार्गवोऽपि। आर्द्रं दृश्यं स्पृशति यदि वा वारि तत्सञ्जलकं वा तोयासक्तो भवति यदि वा तोयकार्योन्मुखो वा। प्रष्टा, वाच्यं सलिलमचिरादस्ति निःसंशयेन पृच्छाकाले सलिलमिति वा श्रूयते यत्र शब्दः"।

अथ च यत्र दृष्टिर्न तु "उदयगिरिशिरःस्थो दुर्निरीक्ष्योऽतिदीप्त्या हुत न निकाशः स्निग्धवैदूर्यवर्णः। तदहनि कुरुतेऽम्भःस्तोयकाले विवस्वान् प्रतपति यदि वोष्णैः खं गतोऽतीव तीक्ष्णम्। विरसमदकं गोनेत्राभं वियद्विमला दिशो लवणविकृतिः काकाण्डाभं यदा च भवेन्नभः। पवननिगमः पोष्णूयन्ते भगाः स्थलगामिनो रसनमस्य जन्मशूकानां जलागमहेतवः। मार्जारा भृशमवनिं नखैर्लिखन्तो लोहानां मलनिचयः सविद्युगन्धः। रथ्यायां शिशुनिचितास्त्र मेघबन्धा। सम्प्राप्तं सलिलमचिराद्विवेद्य न्त। गिरेरोऽङ्गनपुञ्जसन्निभा यदि वा बाष्पनिरुद्धकन्दराः। बकवाकुवलोचनोपमाः परिवेषाः शशिनश्च दृष्टाः। विनोपघातेन पिपीलिकानामण्डोपसंक्रान्तिरहिव्यवायः। द्रुमाधिरोहश्च भुजङ्गमानां दृष्टैर्निमित्तानि गवां श्रुतं च। तरुशिखरोपगताः बकलाला गगनतल स्थितदृष्टिनिपाताः। यदि च गवां रविधीचयमूर्द्ध "नपतति वारि तदा नाचरेच्च। वेपन्ति विनिर्गमं शृङ्गाद्वुन्वन्ति श्रवणान् खुरानपि। पशवः पशवश्च कक्कराः यदि चाम्भः पतनीति निर्दिशेत्। यदा स्थिता शृङ्गपटलेषु कुर्कुरा भवन्ति वा यदि वितर्तं द्विजोन्मुखाः। दिवा नदिद्यादि च पिनाकिदिग्भवा तदा क्षमा भवति सभातिवारिणा। शुकपोतविलोचनसन्निभो मधुनभश्च यदा हिमदीधितिः। प्रतिशशी च यदा दिवि राजते पतति वारि तदा नचिराद्दिवः। स्तनतं निशि विद्युतो दिवा, रुधिरनिभा यदि दण्डवत् स्थिताः। पवनः परतश्च शीतलो यदि सलिलस्य तदा नभो भवेत्। बलीनां गगनतलोन्मुखाः प्रवालाः स्रावन्ते यदि जलपांशुभिर्विकङ्कः। सेवन्ते यदि च शरीरुपास्तृणापाण्डासक्तो भवति तदा जलस्य यातः। मयूरशुकचाषचातकसमानवर्णा यदा, जपाकुसुमपङ्कजद्युतिसुमस्य सन्ध्याघनाः। जलोर्मिनगनक्रकच्छपवराहमीनोपमाः प्रभूतपटसञ्चया न तु चिरेण यच्छन्त्यपः। पर्यन्तेषु सुधाशशाङ्कधवला मध्येऽञ्जनाभत्विषः स्निग्धा नैकपुटाः शरज्जलकणाः शोयानविच्छेदिनः। माहेन्द्रीप्रभवाः प्रयान्त्यपरतः प्राक् चाम्बुपाशङ्कया ये ते वारिसुचकल्पजन्ति नचिरादम्भः प्रभूतं भुवि। शक्रचापपरिघप्रतिसूर्या रोहितोऽथ तडितः परिवेषाः। उद्गतास्तसमये यदि भानोरादिशेत् प्रचुरमम्बु तदानु। यदि तित्तिरिपत्रनिभं गगनं स्फुटिताः प्रवदन्ति च पक्षिगणाः। उदयास्तसमये रविसूर्यनिभं विसृजन्ति घना नचिरेण जलम्। बलाकोपकिरणाः सहस्रगोरसभूधरकरा इवोच्छ्रिताः। भूसमं च रसते यदाम्बुदस्तन्महदुद्भवति दृष्टिलक्षणम्। प्रावृषि शीतकरो भगुपुत्रात् मग्नराशिगतः शुभदृष्टः। सूर्यसुतात्रवपञ्चमगो वा सप्तमगश्च जलागमनाय। प्रायो यदाणासुदयास्तकाले समागमे भण्डलसंक्रमे च। पक्षक्षये तीक्ष्णकरायनान्ते दृष्टिर्गतेऽर्के नियमेन चार्द्राम्। समागमे पतति जलं शुक्रयोर्ज्ञजीवयोर्गुरुसितयोश्च सङ्गमे यमारयोः पवनकृतायजं भयं न दृष्टयोरसहितयोः सद्ग्रहैः। अग्रतः पृष्ठतो वापि यदा सूर्यावलम्बिनः यदा तदा प्रकुर्वन्ति मही मेकार्णवामिव"

लघौ केदाराज्जलमोचनकाल उक्तो यथा "नैरुज्यार्थं हि धान्यानां जलं भाद्रे विमोचयेत्। मूलमन्तु संस्थाप्य कारयेज्जलमोचनम्। भाद्रे च जलसम्पूर्णं धान्यं विविधबाधकैः। प्रपीडितं क्षयाणानां न धत्ते फलसुत्तमम्"। कश्यपराशरः। [हारा०।

जलकण्टक पु० जले कण्टक इव। १शृङ्गाटके २कुम्भीरे च

जलकपि पु० जले कपिरिव। शिशुमारे जलजन्तुभेदे (शोसक) हारा०।